

Sygn. akt IV CSK 258/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa A. S.

przeciwko C. Towarzystwu Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 marca 2017 r.,

skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w S.

z dnia 17 grudnia 2015 r., sygn. akt V Ca .../15,

I. oddala skargę kasacyjną;

II. zasądza od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 1200 (tysiąc dwieście) zł z tytułu częściowego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego

UZASADNIENIE

A. S. wniosła o zasądzenie od C. Towarzystwa Ubezpieczeń S. A. kwoty 75 tysięcy zł z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną przez śmierć brata P. S. w wypadku samochodowym, za którego skutki odpowiada pozwany jako ubezpieczający od odpowiedzialności cywilnej sprawcę wypadku.

Sąd Okręgowy w S. uwzględnivszy częściowo apelację powódki podwyższył zasądzoną przez Sąd Rejonowy w W. kwotę 10 tysięcy zł do kwoty 20 tysięcy zł.

W sprawie ustalono, że P. S., zmarły w wyniku wypadku w dniu 13 sierpnia 2010 r., miał troje rodzeństwa, w tym powódkę. Powódkę od dzieciństwa wiązały z bratem silne więzi uczuciowe. Powódka, starsza od P. S. o 2 lata, była mężatką i miała dziecko, lecz nadal pozostawała z bratem w bliskich kontaktach. Brat pomógł jej zaaklimatyzować się w nowym środowisku, organizował wyjazdy do pracy w Anglii, pomagał w urządzaniu mieszkania, pożyczał samochód, zajmował się dzieckiem powódki. Przed śmiercią brata powódka miała dobry kontakt z mężem, była osobą wesołą, utrzymującą kontakty towarzyskie.

Śmierć brata spowodowała załamanie powódki, która zamknęła się w sobie, nie chciała wychodzić z domu, zaczęła unikać towarzystwa, pogorszyły się jej stosunki z mężem. W okresie od listopada 2011 r. do czerwca 2012 r. leczyła się w poradni zdrowia psychicznego. Ze względu na silne więzi z bratem jego śmierć wywołała u powódki przedłużoną reakcję żałoby manifestującą się reakcją lękową z objawami somatycznymi. Okres żałoby zakończył się, powódka jest w dobrym stanie, poprawiły się jej relacje z mężem, dobrze radzi sobie z sytuacjami życiowymi.

Podstawę orzekania o roszczeniu powódki opartym na art. 446 § 4 k.c. i ustalenia odpowiedniej sumy zadośćuczynienia stanowiły ustalone okoliczności - rodzaj naruszonego dobra osobistego, istnienie od dzieciństwa bardzo silnej więzi emocjonalnej łączącej rodzeństwo, przejawiającej się między innymi w trosce i pomocy w trudnych sytuacjach życiowych, rozmiar krzywdy i poczucie osamotnienia po śmierci brata, spowodowane zerwaniem tej więzi oraz fakt, że śmierć brata wywołała u powódki przedłużoną reakcję żałoby. Okoliczności te uzasadniały, w ocenie Sądu Okręgowego, przyznanie powódce zadośćuczynienia

w wysokości 20 tysięcy zł. Za uznaniem dalej idącego żądania powódki za wygórowane przemawiało to, że powódka miała własną rodzinę, a więc nie została całkowicie osamotniona po śmierci brata; ponadto, powódka i brat zamieszkiwali w różnych miejscowościach, co wpływało na rozluźnienie codziennych kontaktów.

Powódka oparła skargę kasacyjną na podstawie, mającego wpływ na wynik sprawy naruszenia przepisów postępowania – art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. oraz art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 i art. 378 § 1 k.p.c., a także na podstawie naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 446 § 4 k.c. Wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w części oddalającej apelację co do kwoty 55 tysięcy zł i jego zmianę przez podwyższenie zasądzonej kwoty do 75 tysięcy zł, ewentualnie o uchylenie wyroku w części oddalającej apelację powódki i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy, w obu wypadkach ze stosownym orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zarzuty skarżącej podniesione w ramach obu podstaw kasacyjnych w istocie opierają się na tej samej argumentacji, czyli na przytoczeniu ukształtowanych w orzecznictwie ogólnych kryteriów ustalania wysokości zadośćuczynienia, z niewielką modyfikacją w zależności od konkretnego zarzutu, z których każdy sprowadza się do twierdzenia, że Sąd nie uwzględnił należycie tych kryteriów ogólnych, jak i nie rozważył konkretnych okoliczności charakteryzujących relacje pomiędzy rodzeństwem, wpływających na rozmiar doznanej przez powódkę krzywdy.

Naruszenie przepisów postępowania miało, według skarżącej, polegać na zaniechaniu wszechstronnego odniesienia się do tych ogólnych czynników wpływających na rozmiar zadośćuczynienia oraz na wynikającym z tego braku należytego wyjaśnienia podstawy faktycznej orzeczenia. Zarzuty te nie utrzymują się w konfrontacji z uzasadnieniem zaskarżonego orzeczenia, w którym Sąd wyjaśnił przyczyny uwzględnienia apelacji powódki jedynie w części i szczegółowo przytoczył okoliczności, które wziął pod uwagę przy określaniu wysokości odpowiedniego zadośćuczynienia. Wbrew twierdzeniu skarżącej, były to

okoliczności istotne zarówno z punktu widzenia ogólnych kryteriów kształtujących wysokość zadośćuczynienia, jak i konkretnych elementów występujących w sprawie.

Wskazanie przez Sąd, że zamieszkiwanie w różnych miejscowościach z reguły wpływa na rozluźnienie codziennych więzi pomiędzy członkami rodziny nie stanowiło czynnika mającego zasadniczy wpływ na wysokość zadośćuczynienia. Oderwane od kontekstu są wywody skarżącej dotyczące wadliwego uwzględnienia czynników wpływających „na obniżenie wysokości należnego zadośćuczynienia”; wzmianka Sądu Okręgowego o „zaniżeniu należnego powódce zadośćuczynienia” była jedynie ujętym nieprecyzyjnie stwierdzeniem, że zadośćuczynienie przyznane przez Sąd pierwszej instancji było za niskie. Natomiast całkowicie uprawnione było rozważenie, także przez Sąd drugiej instancji, okoliczności prowadzących do uznania żądania powódki za wygórowane, zwłaszcza związanych z tym, że powódka miała własną rodzinę, na której przede wszystkim koncentrowała się jej aktywność życiowa.

Na uzasadnienie zarzutu naruszenia art. 446 § 4 k.c., które miało polegać na nieodpowiedniej ocenie kryteriów ustalenia wysokości zadośćuczynienia w ustalonym stanie faktycznym oraz na „nieuwzględnieniu w dostatecznym stopniu” istotnych okoliczności wpływających na rozmiar cierpienia i sytuacji powódki po śmierci brata, skarżąca również przytoczyła ogólne przesłanki określania zadośćuczynienia, z wyeksponowaniem znaczenia więzi łączących powódkę z bratem, wykraczających poza typowe relacje rodzeństwa oraz roli i znaczenia zmarłego w życiu powódki. Uwagi skarżącej uszło, że to właśnie uwzględnienie przez Sąd szczególnie bliskich relacji pomiędzy rodzeństwem stanowiło główną przyczynę przyznania powódce zadośćuczynienia z powodu śmierci brata.

Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że określenie wysokości zadośćuczynienia na podstawie ocennych kryteriów, stanowi istotny atrybut sądów *meriti* i prawomocne orzeczenie sądu może zostać skutecznie zakwestionowane w skardze kasacyjnej jedynie w razie stwierdzenia wyraźnego naruszenia zasad ustalania zadośćuczynienia (por. wyroki z dnia 15 września 1999 r., III CKN 339/98, OSNC 2000, nr 3, poz. 58, z dnia 12 października 2000 r., IV CKN 128, nie publ. i z dnia

18 kwietnia 2002 r., II CKN 605/00, nie publ.). Jak wiadomo, sąd powinien oprzeć rozstrzygnięcie na indywidualnych, konkretnych okolicznościach danego przypadku, poddanych analizie przez pryzmat obiektywnych, sprawdzalnych kryteriów. Naruszenie tych zasad może polegać na nieuwzględnieniu istotnych czynników mających znaczenie dla określenia rozmiaru krzywdy i należnej w związku z tym rekompensaty albo na oczywiście wadliwej ocenie tych czynników pod kątem ustalenia zadośćuczynienia „odpowiedniego” w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. Tylko w takim wypadku można mówić o naruszeniu przepisu, uzasadniającym uwzględnienie skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy, który nie orzeka w toku instancji.

Wbrew zarzutom skargi, Sąd Okręgowy nie popełnił wskazanych błędów i prawidłowo przyjął za podstawę ustalenia wysokości odpowiedniego uzasadnienia zobiektywizowane kryteria, rozważone indywidualnie w kontekście konkretnych okoliczności sprawy. Uzasadnienie zarzutów stanowi wyraz poglądu skarżącej, że Sąd nie uwzględnił w odpowiednim stopniu rozmiaru krzywdy powódki, w wyniku czego zasądzone zadośćuczynienie jest „znacząco zaniżone”. Subiektywnie usprawiedliwione przekonanie pokrzywdzonego o wysokości należnej rekompensaty nie stanowi argumentu prawnego mogącego prowadzić do podważenia prawomocnego wyroku określającego sumę zadośćuczynienia, odpowiedniego w rozumieniu art. 446 § 4 k.c., na podstawie dokonanej przez pryzmat ogólnych kryteriów oceny wszystkich istotnych okoliczności sprawy.

Z tych względów skarga kasacyjna, jako pozbawiona usprawiedliwionych podstaw, została oddalona na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. O częściowym zwrocie kosztów postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 przy uwzględnieniu art. 102 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § k.p.c.

aj

kc